

Hatayla ili?kili Utanç ve Suçluluk Duygusu le?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hatayla ili?kili Utanç ve Suçluluk Duygusu le?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22718>

Özet

Hatayla ilişkili Utanç ve Suçluluk Duygusu Ölçeği, bireylerin yaptıkları hatalar ve davranışları karşılarında deneyimledikleri utanç ve suçluluk duygularının yoğunluğunu ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçek, 2012 yılında Hakan Sarçam, Adnan Akın ve Murat Çardak tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Toplam 10 maddeden oluşan bu uyarlama formu, orijinal yapıyla tutarlı olarak utanç ve suçluluk ekseninde iki temel boyutta faktörleştirilmiştir. Yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, ölçeğin Türkçe formunun alanyazında güvenle kullanılabilir nitelikte olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Hatayla ilişkili Utanç ve Suçluluk Duygusu Ölçeği, **utanç**, **suçluluk**, psikometrik araç, uyarlama, **geçerlik**, **güvenirlik**, faktör analizi, duygu düzenleme.

Yazarlar

Hakan Sarçam, Adnan Akın, Murat Çardak.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin hatalı davranışları takiben ortaya çıkan duygusal tepkilerini, özellikle benlik odaklı **utanç** ve davranış odaklı **suçluluk** ayrımını yaparak değerlendirmektir. Bu ayrım, psikolojik araştırmalarda bireyin hataya nasıl itildiğini ve bu durumun adaptif (suçluluk) veya maladaptif (utanç) sonuçlara yol açıp açmadığını anlamak için temel bir ölçüt sunar.

Türkçe uyarlama çalışması, özgün ölçeğin psikometrik özelliklerinin Türk kültürüne ve diline uygunluğunu kanıtlamayı hedeflemiştir. Bu sayede, eğitim psikolojisi ve klinik psikoloji alanlarında hatalara karşı gösterilen duygusal tepkilerin bilimsel olarak ölçülebilmesi için standart ve güvenilir bir araç sağlanmıştır.

Yapı

Hatayla ilişkili Utanç ve Suçluluk Duygusu Ölçeği, iki boyutlu bir yapıya sahiptir: Utanç Alt Ölçeği ve Suçluluk Alt Ölçeği. Utanç, genellikle benliğe yönelik küçümseme ve saklanma arzusuyla ilişkilendirilirken; suçluluk, belirli bir eyleme yönelik pişmanlık ve telafi etme isteğiyle karakterizedir. Ölçek, bu iki ayrık ancak ilişkili yapıyı 10 madde aracılığıyla ölçmektedir.

Ölçeğin kuramsal yapısı, bireyin hata yaptığında sadece olumsuz bir duygu hissetmekle kalmayıp, bu duygunun kaynağını (kendilik mi yoksa davranış mı) nasıl attığını ortaya koyar.

Bu yap?, hatadan ö?renme süreçleri, mükemmeliyetçilik ve öz-?efkat gibi kavramlarla yak?ndan ili?kilidir.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerli?i, Türk örnekleminde **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA) kullan?larak incelenmi?tir. DFA sonuçlar?, ölçe?in orijinal formdaki iki faktörlü yap?y? (utanç ve suçluluk) korudu?unu do?rulam??t?r. Analiz sonucunda elde edilen uyum iyili?i indeksleri, modelin veriye mükemmel düzeyde uyum sa?lad???n? göstermektedir.

Uyum indeksleri ?unlard?: Ki-kare de?eri (χ^2)=86.59, serbestlik derecesi (sd)=28. Di?er önemli uyum indeksleri ise **RMSEA**=.068, GFI=.94, CFI=.95, AGFI=.93 ve SRMR=.070 olarak raporlanm??t?r. Bu de?erler, iki boyutlu yap?n?n kabul edilebilir s?n?rlar?n ötesinde oldu?unu kan?tlamaktad?r. Ayr?ca, maddelerin faktör yükleri .36 ile .75 aras?nda s?ralanarak, her maddenin ilgili alt boyutu güçlü bir ?ekilde temsil etti?ini göstermi?tir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirli?i, iç tutarlı?k ve test-tekrar test yöntemleri kullan?larak saptanm??t?r. ?ç tutarlı?k güvenilirlik katsay?lar? (**Cronbach Alfa**) ölçe?in bütünü için .80 olarak bulunmu?tur. Alt ölçekler baz?nda ise utanç alt ölçe?i için .78 ve **suçluluk** alt ölçe?i için .70 olarak hesaplanm??t?r. Bu de?erler, ölçe?in içsel olarak tutarlı bir ölçüm sa?lad???n? göstermektedir.

Ölçe?in zamana kar?? kararlılı??n? gösteren test-tekrar test korelasyon katsay?lar? da yüksek bulunmu?tur. Utanç alt ölçe?i için .80, **suçluluk** alt ölçe?i için ise .78 olarak raporlanm??t?r. Ek olarak, düzeltilmi? madde-toplam korelasyonlar?n?n .29 ile .62 aras?nda de?imesi, maddelerin ölçek toplam puan?na yeterli katkı sa?lad???n? ve ölçe?in genel olarak geçerli ve güvenilir bir psikometrik araç oldu?unu desteklemektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?sal geçerli?inin incelenmesi sürecinde uygulanan **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA), 10 maddelik yap?n?n iki faktörlü (Utanç ve Suçluluk) modelini güçlü bir ?ekilde desteklemi?tir. Bu analiz, ölçe?in kuramsal temelini olu?turan iki ayr? duygusal tepki boyutunun istatistiksel olarak da ayr??t???n? ve ölçülebilir oldu?unu göstermi?tir.

DFA sonuçlar?, modelin kabul edilebilir uyum indekslerine sahip oldu?unu teyit ederken, faktör yüklerinin .36 ile .75 aras?nda yer almas?, maddelerin ilgili latent de?i?kenleri aç?klama gücünün yüksek oldu?unu belirtmektedir. Bu bulgular, ölçe?in Türkçe formunun yap?sal olarak sa?lam ve tutarlı bir ölçüm arac? oldu?unu kan?tlamaktad?r.

Ölçek Yapısı?

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Öz bildirim ölçeği (Self-report scale)

Maddeler: 10 madde

Derecelendirme: 5'li **Likert** tipi derecelendirme

Derecelendirme Açıklaması: 1= hiçbir zaman - 5= her zaman

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel popülasyon

Yaş Grubu: Genç yetişkin ve yetişkin.

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması, üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Bireylerin hatalarla ilgili duygusal tepkilerini değerlendirmelerini isteyen standardize edilmiş psikometrik ölçüm aracıdır.

Anahtar Kelimeler

Psikolojik ölçüm, **utanç**, **suçluluk**, duygusal düzenleme, psikometri, hata yönetimi, Türkçe ölçek, **Likert** ölçeği.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Hakan Sarıçam

Yazarlar: Hakan Sarıçam, Adnan Akın, Murat Çardak

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresi: hakansaricam@gmail.com

Yazın Adresi: Bilgi mevcut değildir.

İzinler, Ücret ve Test Yolu?

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması 2012 yılında tamamlanmıştır. Ölçeğin kullanımı, özellikle ticari veya büyük ölçekli araştırmalar için sorumlu yazar Hakan Sarıçam ile iletişime geçilerek izin

al?nmas?n? gerektirebilir.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas?, Sivil Akademi dergisinde yay?nlanan çal??man?n bir parças? olarak a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir:

PDF ?ndirme Ba?lant?s?: hatayla-iliskili-utanc-ve-sucluluk-duygusu-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Sar?çam, H., Ak?n, A. ve Çardak, M. (2012). Hatayla ili?kili Utanç ve Suçluluk Duygusu Ölçe?i Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çal??ması. Sivil Akademi, 235-247.
?lgili akademik makaleye eri?im linki: academia.edu

Hatayla ?li?kili Utanç ve Suçluluk Duygusu Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddelerinin tam metni kaynak içerikte sa?lanmam??tır. Ancak ölçek, toplam 10 maddeden olu?maktadır ve bu maddeler, kat?l?mc?lar?n hatalarla ili?kili duygular?n? 5'li Likert tipi bir derecelendirme (1= hiçbir zaman - 5= her zaman) kullanarak de?erlendirmelerini istemektedir. Maddeler, utanç ve suçluluk alt boyutlar?n? e?it olarak temsil etmektedir.